

„EESTI LOOD“ KÕRVALTVAATES

EDNi direktori Tue Steen Mülleri märkmed 2. veebruaril 2005 toimunud seminaril

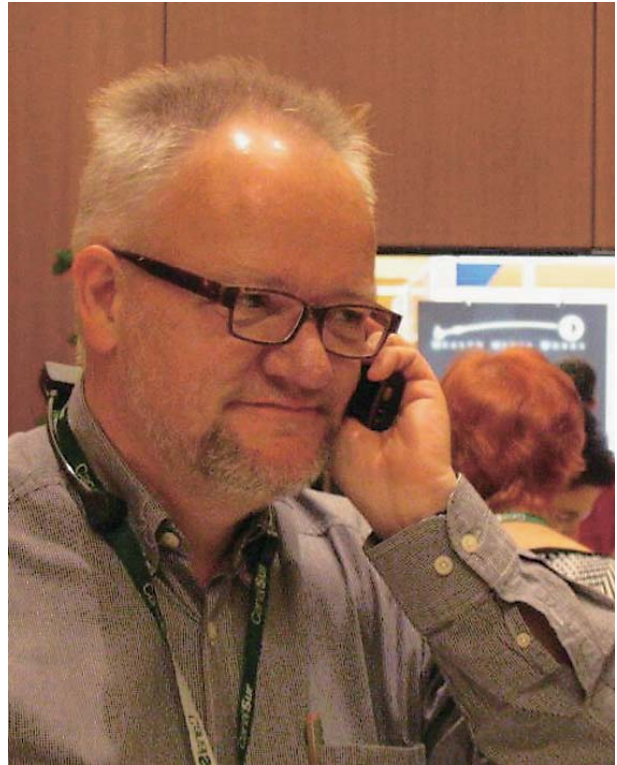
KRISTIINA DAVIDJANTS

Veebruari algul toimus järjekordne **Eesti Televisiooni** (ETV) ja **Eesti Filmi Sihtasutuse** (EFS) ühiselt korraldatud töötuba sarja „Eesti lood“ produtsentidele ja režissööridele. Külalislektoriks ning analüüsijaks oli nagu eelmisel aastal **Tue Steen Müller** (edaspidi T. S. M.), Taanis paikneva *European Documentary Network*'i (EDN) direktor.

Kuna T. S. M-i praktika erinevate koolituste ja töötubade korraldamises hõlmab mitut aastakümnet, pidasid ETV ja EFS teda sobivaimaks nõustajaks „Eesti lugude“ projekti juures. Oma osa on ka faktil, et olles kursis eelmise aasta sama sarja filmidega, oli T. S. M-il nüüd kergem uusi lugusid konteksti paigutada, kaotamata samas kõrvalseisja pilku.

Oma sissejuhatuses ütles T. S. M. tunnustavad sõnad „Eesti lugude“ rahastamise struktuuri kohta, märkides kiitvalt ära väga olulist koostööd meie rahvustelevisiooni ja filmifondi vahel. Samuti tõstis ta esile reedeõhtuse *prime-time*'i olulisust kodumaise dokumentaalfilmi demonstreerimisel.

Kuna külaline oli Taanist, tuli tahestatmata jutuks ka võrdlus tema kodumaaga. Ka seal organiseeriti analoogne sari, kuid erinevalt Eesti lugudest oli kõigi lugude aines valitud Taani täna-

Tue Steen Müller.

päeva ühiskonnast ning nii oligi sarja alapealkirjaks „Kus on võim“. Arusaadavalt oli igal filmitegijal vaba voli interpreteerida etteantud teemat vastavalt oma nägemusele. Eetrijaks anti Taani

„Sensatsiooniline
Tartu
kevadbänd“,
2004.
Režissöör Madli
Lääne.

„Osta elevant
ära“, 2004.
Režissöör
Õnne Luha.

analoogidele kolmapäeva õhtu ning pärast telelinastust pandi kõik filmid DVD-le ja müüki raamatupoodidesse.

„Eesti lugude“ puhul rõhutas T. S. M. korduvalt, et me kirjutame oma filmidega Eesti ajalugu ning seetõttu peavad kõnealused pooletunnised dokumentaalfilmid olema pikaealised, mitte vaid ühekordseks telelinastuseks mõeldud. Need Eesti lood, mis praegu „Eesti lu-

gude“ sarja satuvad, peaksid kõnetama vaatajat ka viiekümne aasta pärast. Seoses sellega leidis ta, et pool tundi on võib-olla siiski liiga lühike aeg sellise formaadi tarbeks, ja hoolimata oma eelnevatest kiidusõnadest ETV ja EFSi koostöö kohta, mainis T. S. M. ka olukorra mõningat komplitseeritust filmitegija seisukohalt, kuna too peab teenima säärases olukorras mitut jumalat –

televisioonivaatajat, filmi sihtasutuse nõudmisi, mõtlema narratiivsele struktuurile ning reitingutele jne.

Kergendamaks mõttevahetust uue hooaja filmide autoritega, analüüsis T. S. M. mõningaid möödunud hooaja filme. Seminari algul tunnistas kommentaator, et lisajõududena värvas ta testvaatajateks ka momendil EDNis töötavad kaks praktikanti. Ning kuna tegemist oli noorte naistega, siis olevat olnud ehk see põhjuseks, et neile kahele oli kõige südamelähedasem film **Liina Triškina „Elluastujad“** („Allfilm“). Nimetatud filmi iseloomustati kui näidet väga heast teledokumentaalfilmist, mille üks võlu on noore publiku jaoks kergelt tekkiv samastumise moment. Kiidusõnu pälvisid filmi struktuur, vahelõigud kahe noore peategelase vanematega ning lõppsõnas leiti, et selles filmis oleks kindlasti olnud materjali „suurema“ filmi jaoks.

„**Osta elevant ära**“ (rež **Õnne Luha**, „Rühm Pluss Null“) avaldas muljet oma väga ilusa sissejuhatusega ning sümpaatse „traditsioonilise koduperenaisest peategelasega“. Edasi mainis T. S. M. aga, et ei mõistnud filmi üldist sõnumit, sest pärast filmi jäi hinge tunne, et filmitegijad on tema kui vaatajaga natuke mänginud. Kas film, mis jutustab puhastusvahendite käsimüügist, oli antud teema promotsioon või oli tegemist peene satiiriga? Kummalisel kombel selgus väga suur erinevus eesti ja taani publiku irooniatunnetuses, sest eesti publiku esindajad ei kahelnud kordagi, et tegemist on sooja satiiriga, taani vaataja seevastu „asjale pihta“ ei saanud.

„**Sensatsiooniline Tartu kevadbänd**“ (rež **Madli Lääne**, „Allfilm“). Uuesti tekkis analüüsi korraldajatel küsimus, et mida on selle filmiga õieti öelda tahetud. Režissööri sõnul on tegemist looga „noortest inimestest, kes on pisut teistmoodi kui tavalised eesti noored“. Jälle pälvis kiidusõnu filmi algus, kuid

„Marina Kuvaitseva ja üksildased naised“, 2004. Režissöör Arvo Iho.

nenditi, et üsna varsti vajub film harali. Üheks valupunktiks nimetas T. S. M. seika, et filmil on praktiliselt kaks algust (kaks peategelaste tutvustust), mille tõttu vaataja tähelepanu hajub ning ei keskendugi õieti enam millelegi. Film räägib noortest, kes otsustavad oma protestiaktiooni käigus tekitada suuremat sorti intsidendi, seetõttu jääb vaataja seada ootama. Kuna aga intsidenti ei tule ega tule, sest politsei ei hooli sellisest provokatsioonist ehk siis supermarketis kontserdi korraldamisest, jääb vaatajale tunne, et talle on lubatud midagi, mis lõppkokkuvõttes jäi kätte andmata.

„Teistmoodi tihane“, 2004.
Režissöör
Mart Taveere.

„**Marina Kuvaitseva ja üksildased naised**“ (rež **Arvo Iho**, „Cumulus Projekt“). Siin mainis T.S.M., et nägi ülesvõetud materjali juba aasta tagasi ning siis oli tunda, et režissöör on oma ainesse sügavalt armunud. Paraku näiteks EDNi praktikandid ei armunud filmi vaadates peategelasesse ära ning nende jaoks jäi väheks nii üldist atmosfääri kui ka kõrvaltegelaste näitamist. Oma filmi kommenteerides kurtis ka režissöör ise, et mitte kõik ei läinud plaanipäraselt ning et ei filmi peategelane ega kõrvaltegelased kippunud suurt oma hinge kaamera ees avama. Alles siis, kui režissöör oli filmi nimategelasele ülesvõetud materjali näidanud, hakkas intervjuueeritav ennast avama. Aga kuna formaat seab filmile omad piirid, jäi aega napiks.

„**Teistmoodi tihane**“ (rež **Mart Taveere**, „Rühm Pluss Null“). Viimane analüüsiv film olevat olnud nii EDNi kui ka T. S. M-i lemmik. Probleemsetest noortest kõnelev dokumentaalfilm pälvis kiidusõnu dokumentaalses võtmes üles võetud filmikeele tõttu. Ka avaldas välismaistele vaatajatele muljet operaa- toritöö filmi alguses ning seda eriti see- tõttu, et filmi algus peaks ideaalis olema

oma haaravusega olulisim moment kogu filmi juures. Ning nii nagu meeldis taanlastest vaatajatele filmi algus, avaldas mõjuvat muljet ka „Teistmoodi tihane“ lõpp, kus otsad jäävad lahtiseks ning paljud oletused vaataja enda oletada. Lõppsõnas avaldas T. S. M. imestust filmi suure vaadatavuse üle, kuna Taanis publik „rasketel“ teemadel filme vaadata ei taha ning selle tõttu ka telekanalid selliseid filme suurt ei näita. Mida muud siis öelda, et vähemalt seda muret meie eesti televaatajate ega telekanalitega pole. Tehtagu ainult häid filme, küll siis vaatajaid jätkub.